

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖS**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS GENETIŠKAI MODIFIKUOTŲ ORGANIZMŲ ĮSTATYMO
NR. IX-375 1, 2, 4, 7-2, 9, 10, 12 STRAIPSNIŲ, ANTROJO SKIRSNIO PAVADINIMO IR PRIEDO
PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 2-1 STRAIPSNIU, TREČIUOJU-1 IR TREČIUOJU-
2 SKIRSNAIS ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ
NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 313 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS
RESPUBLIKOS APLINKOS APSAUGOS ĮSTATYMO NR. I-2223 1 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTŲ
(TAP NR. 19-1178(2); TAIS NR. 19-3905(3))**

2019-11-05 Nr. NV-3100

Vilnius

1. Projekto rengėja – Aplinkos ministerija (AM).

2. Projekto tikslas – įgyvendinti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2015/412 nuostatas, t. y. siūloma pasinaudoti jos suteikta galimybe **valstybėms narėms savo teritorijoje ar jos dalyje uždrausti ar riboti Europos Sąjungoje auginti skirtus GMO (augalus) ir reglamentuoti auginti skirtų GMO draudimą Lietuvos Respublikoje**. Siūloma nuostatas, susijusias su atitinkamų leidimų ar sutikimų išdavimu ir patvirtinimo suteikimu, perkelti iš įgyvendinamųjų teisės aktų į įstatymą. Nustatyti administracinę atsakomybę už GMO riboto naudojimo veiklos vykdymo sąlygų pažeidimą ir užtikrinti vienodą GMO sąvokos taikymą.

3. Dabartinė situacija:

- Genetiškai modifikuotų organizmų (GMO) įstatymas **nereglamentuoja auginti skirtų GMO ribojimo ir neįgyvendina Direktyvos (ES) 2015/412 nuostatų**, kuriomis suteikta galimybė valstybėms narėms, kai yra politinis apsisprendimas, uždrausti ar riboti auginti GMO Lietuvos Respublikoje ar jos dalyje, nedarant poveikio leistų produktų laisvai apyvartai ir vadovaujantis kitais motyvais, negu poveikiu aplinkai ir sveikatai. Pasinaudota tik pereinamuoju laikotarpiu Direktyvai (ES) 2015/412 įgyvendinti – aplinkos ministro 2015 m. rugsėjo 24 d. įsakymu Nr. D1-679 patvirtintas GMO sąrašas, dėl kurių AM, pritarus ŽŪM, teikė reikalavimus per Europos Komisiją (EK), kad kiekvienu atveju visa šalies teritorija nebūtų įtraukta į GMO auginimo zoną. Šiuo metu ES teritorijoje leistas auginti tik vienas GMO – genetiškai modifikuotas kukurūzas MON 810, kurį draudžiama auginti Lietuvos Respublikos teritorijoje 2016 m. kovo 3 d. EK įgyvendinamuoju sprendimu (ES) 2016/321;
- GMO įstatymas **nereglamentuoja atitinkamų leidimų ar sutikimų išdavimo ar patvirtinimo suteikimo sąlygų** – jos nustatytos įgyvendinamuosiuose teisės aktuose;
- GMO įstatymas **nereglamentuoja veiklos, susijusios su GMO, kurie nėra mikroorganizmai, ribotu naudojimu, pranešimo pateikimo ir leidimo išdavimo ar patvirtinimo sąlygų**;
- administracinę atsakomybę už veiklą, susijusią su GMO apgalvotu išleidimu į aplinką ar tiekimu rinkai, nustato Administracinių nusižengimų kodekso (ANK) 312 str.;
- šiuo metu galiojančiame ANK 313 str. **reglamentuota administracinė atsakomybė tik už teisės aktuose nustatytus genetiškai modifikuotų mikroorganizmų riboto naudojimo reikalavimų pažeidimus**, įgyvendinant Direktyvos 2009/41/EB nuostatas, kurios taikomos GMO riboto naudojimo veiklai, ir **nenustatyta administracinė atsakomybė už GMO, kurie nėra mikroorganizmai, riboto naudojimo reikalavimų pažeidimus**;
- GMO įstatymo 12 str. nustato, kad visuomenė turi teisę dalyvauti priimant sprendimus dėl GMO ir genetiškai modifikuotų produktų naudojimo bei gauti apie tai informaciją teisės aktų nustatyta tvarka;

- Aplinkos apsaugos įstatyme nustatyta „genetiškai modifikuoto organizmo“ sąvoka skiriasi nuo GMO įstatyme nustatytos „genetiškai modifikuoto organizmo“ sąvokos.

4. Projekto esmė: siūloma:

- **GMO įstatymo projektu** – įstatymu įtvirtinti nuostatą, suteikiančią teisę AM, pritarus ŽŪM, teikti reikalavimus pranešimą vykdyti GMO riboto naudojimo veiklą pateikusiame fiziniam ir juridiniam asmeniui patikslinti pranešimo geografinę taikymo teritoriją ir išbraukti Lietuvos teritoriją iš numatomo išduoti sutikimo (leidimo) tiekti rinkai auginti skirtą GMO (augalą) ar atnaujinti tokio produkto tiekimą rinkai auginti;
- **nustatyti draudimą auginti Lietuvos Respublikos teritorijoje GMO (augalus)**, kurie skirti auginti ES teritorijoje, kai jie įrašyti į aplinkos ministro tvirtinamą GMO sąrašą arba dėl kurių geografinė teritorijos taikymo išimtis patvirtinta EK įgyvendinamuoju sprendimu;
- **įtvirtinti nuostatas, nurodant EK kompetenciją priimti sprendimus įgyvendinamuoju sprendimu**, kai ES šalys ar EK pateikia prieštaravimus dėl tokio produkto tiekimo rinkai;
- **nustatyti AM veiksmus ir terminus**, jeigu ŽŪM nepitaria GMO (augalo) auginimo draudimui, įtvirtinant nuostatą, kad AM neteikia prašymo EK dėl Lietuvos Respublikos reikalavimo išbraukti Lietuvos Respublikos teritoriją iš numatomo išduoti sutikimo (leidimo) geografinės taikymo teritorijos, kai ŽŪM nepitaria konkrečaus GMO draudimo auginimui ir rašytinio prašymo pateikimui per 14 kalendorinių dienų;
- **perkelti į įstatymą iš įgyvendinamųjų teisės aktų nuostatas**, susijusias su atitinkamų leidimų ar sutikimų išdavimu ir patvirtinimo suteikimu;
- **nustatyti esmines GMO riboto naudojimo ūkinės veiklos sąlygas** – pranešimo pateikimo ir leidimo išdavimo ar patvirtinimo sąlygas;
- **GMO įstatymą papildyti nauju straipsniu, nustatant pagrindinius GMO valstybinio valdymo principus**, kad užtikrinti tinkamą Direktyvų 201/18/EB, 2009/41/EB ir Direktyvos (ES) 2015/412 įgyvendinimą, ir kuriais grindžiami priimami sprendimai dėl GMO naudojimo;
- **nustatyti visuomenės informavimą ir viešą konsultavimą, duomenų viešinimą ir priskyrimą konfidencialiai verslo informacijai**, perkeltiant šiuos reikalavimus iš įgyvendinamųjų teisės aktų;
- **ANK įstatymo projektu** – **nustatyti administracinę atsakomybę už GMO riboto naudojimo veiklos vykdymo sąlygų pažeidimus**, nesilaikant teisės aktuose nustatytų riboto naudojimo veiklos vykdymo sąlygų pagal pavojingumą aplinkai ir žmonių sveikatai;
- **sankcijas diferencijuoti ir nustatyti nuobaudų dydžius – nuo 150 eurų iki 6000 eurų**, atsižvelgiant į šiuo metu ANK 313 str. galiojančius nuobaudų dydžius, atitinkamai juos diferencijuojant nuo teisės aktuose nustatytų pirmosios genetiškai modifikuotų mikroorganizmų pavojingumo klasės iki ketvirtos ir nuo pirmojo GMO, išskyrus mikroorganizmus, pavojingumo lygio iki aukštesniojo, t. y.:
 - genetiškai modifikuotų mikroorganizmų **1 pavojingumo klasės** ar **GMO, išskyrus mikroorganizmus, pirmojo pavojingumo lygio** riboto naudojimo veiklos vykdymo sąlygų pažeidimas užtraukia baudą nuo 150 iki 300 eurų, pakartotinai padarytas šis administracinis pažeidimas – baudą nuo 300 iki 580 eurų;
 - genetiškai modifikuotų mikroorganizmų **2 pavojingumo klasės** ar **GMO, išskyrus mikroorganizmus, aukštesniojo pavojingumo lygio** riboto naudojimo veiklos vykdymo sąlygų pažeidimas užtraukia baudą nuo 450 iki 850 eurų, pakartotinai padarytas šis administracinis pažeidimas – baudą nuo 700 iki 1500 eurų;
 - genetiškai modifikuotų mikroorganizmų **3 pavojingumo klasės** riboto naudojimo veiklos vykdymo sąlygų pažeidimas užtraukia baudą nuo 1400 iki 3000 eurų, pakartotinai padarytas šis administracinis pažeidimas – baudą nuo 2200 iki 4300 eurų;

- genetiškai modifikuotų mikroorganizmų **4 pavojingumo klasės** riboto naudojimo veiklos vykdymo sąlygų pažeidimas užtraukia baudą nuo 3000 iki 4300 eurų, pakartotinai padarytas šis administracinis pažeidimas – baudą nuo 4200 iki 6000 eurų;
- **Aplinkos apsaugos įstatymo projektu** – pakeisti Aplinkos apsaugos įstatymo 1 str., kad užtikrinti „*genetiškai modifikuoto organizmo*“ sąvokos apibrėžtį, **tapačią nustatytai GMO įstatyme**, ir išvengti įstatymų prieštaravimų.

5. Derinimas:

- pirminis Projektas **suderintas be pastabų** su Finansų, Sveikatos apsaugos, Ekonomikos ir inovacijų bei Švietimo, mokslo ir sporto ministerijomis; **atsižvelgta** į Žemės ūkio ministerijos ir Europos teisės departamento pastabas. Nebuvo atsižvelgta į kelias Teisingumo ministerijos pastabas (dėl ES direktyvinių nuostatų įgyvendinimo), tačiau dėl neatsižvelgimo argumentų **sutarta darbo tvarka**. Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba bei Lietuvos bioetikos komitetas per nustatytą terminą **pastabų nepateikė**;
- AM **pakartotinai** teikia tvirtinti Projektą, **patikslintą** pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2019 m. liepos 24 d. išvadoje Nr. NV-2157 pateiktas pastabas – į daugelį pastabų atsižvelgta, dalis jų atsiimta derinant Projektą darbo tvarka, tačiau:
 - **lieka neatsižvelgta** į siūlymą, grindžiant pateiktų pastabų esmę dėl Projekto ir galiojančio Įstatymo bei Įstatymo struktūros neatitikimu Teisėkūros pagrindų įstatymo nuostatomis, Įstatymą dėstyti nauja redakcija dėl to, kad būtų keičiama daugiau nei pusė Įstatymo straipsnių. AM nuomone, Projektu nekeičiama daugiau nei pusė Įstatymo straipsnių, todėl atsisakyta GMO įstatymą dėstyti nauja redakcija;
 - **lieka iš dalies atsižvelgta** į pastabą, kad, atsižvelgiant į Konstitucijoje ir Vyriausybės įstatyme numatytus Vyriausybės įgaliojimus, įstatymuose neturėtų būti dėsamos Vyriausybės įstaigų, ministerijų, įstaigų prie ministerijų veiklos funkcijos, o turėtų būti įtvirtinti tik pagrindiniai teisinio reguliavimo aspektai, neapkraunant jų procedūrinio ar techninio pobūdžio detalėmis, kurios gali būti numatytos įgyvendinamuose teisės aktuose. AM sutinka atsisakyti kai kurių siūlytų naujų nuostatų, tačiau laikosi nuomonės, kad neturėtų būti keičiamos galiojančios nuostatos, kurios nesusijusios su Projekto tikslais, taip pat Projektu siūlo GMO įstatyme nustatyti, kad veikloms, susijusioms su GMO ribotu naudojimu ir apgalvotu išleidimu į aplinką leidimus išduoda ir atitinkamus dokumentus vertina AM įgaliota institucija bei palikti AM funkcijas, kurios yra tiesiogiai susijusios su valstybės GMO politikos formavimu.

6. Atitikimas Vyriausybės programos nuostatomis – Projektas atitinka Vyriausybės programos 92.5 papunkčio nuostatą „laikysimės griežtos genetiškai modifikuotų organizmų (GMO) atsisakymo (draudimo) Lietuvoje politikos. Prioritetą teiksime pastangoms išsaugoti visuomenės sveikatą, žemės ūkio ir aplinkos kokybę – žemės ūkio gamyboje nebus leista naudoti GMO. To paties sieksime ir ES lygmeniu, aktyviai reikalausime visoje ES įteisinti privalomą atskirą produktą, kurių gamybos metu buvo naudojami GMO pašarai, žymėjimą“.

7. Dalykinio vertinimo išvada – atsižvelgiant į klausimo esmę ir Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2019 m. lapkričio 5 d. antrinėje išvadoje Nr. NV-3099 pateiktas įvairias tikslinamojo, redakcinio pobūdžio pastabas, siūlytina Projektą išsamiau aptarti tarpinstituciniame pasitarime.

Ekonomikos politikos grupės patarėjas

Vaidas Talačka

Vaidas Talačka, tel. +370 706 63722, el. p. vaidas.talacka@lr.lt